

Examenul de bacalaureat național 2013

Proba E. c)

Istorie

Varianta 2

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animatoar, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Пажљиво прочитајте следеће изворе:

А. „Румунија (*România*) је била најактивнији савезник Совјетског Савеза у време мађарске кризе [1956]. [...] Георгиу - Деж (*Gheorghiu - Dej*) [...] је посетио Будимпешту након совјетске инвазије, а у званичној [...] изјави изразио је мишљење да совјетска акција «је била потребна и коректна». Румунска влада представљала је одјек совјетске пропаганде, оптужујући [мађарску] «контрареволуцију» као дело «реакционарних фашиста» подстицани од «западних империјалиста». Совјетским снагама понуђене су војне базе на румунском простору, путеви су били проширени, а железнички саобраћај био је прекинут да би дозволио војне транспорте. Совјетско задовољство према улози Румуније (*României*) у октобру и новембру 1956 било је у корист државе, две године касније, када је Хрушчов одлучио да повуче совјетску војску. [...] Стратешки положај Румуније (*României*), окружена и другим чланицама Варшавског споразума, обезбедио је сигурност Совјетском Савезу, када је узета одлука о повлачењу, а све бојазности везане за Румунију (*României*), као поуздан савезник, уклоњене су њеним акцијама за време мађарске револуције. Из истог разлога, као мера предострожности како би задржао совјетске јединице у Мађарској после револуције, дозволила је Хрушчову да делимично надокнади генерално смањење совјетских јединица у региону. [...] Да би надокнадио совјетско повлачење и да би умањио совјетску забринутост како би ово могло негативно утицати на подршку режима из Румуније (*României*) [Георге Георгиу (*Gheorghe Gheorghiu-*) Деж (*Dej*) је одобрио хитно усвајање унутрашњих безбедносних мера како би очувао контролу Партије.”

(M.Bărbulescu, D.Deletant, K.Hitchins, Ș.Papacostea, P.Teodor, *Istoria României*)

Б. „21. августа 1968, Црвена Армија и помоћне војске Варшавског споразума нападају Чехословачку и заузимају Праг без икаквог војног отпора, становништво прихватајући одлуке партије. [...] Ипак, иако је војна операција била успешна, она се убрзо претворила у политички и психолошки пораз. Совјети су сматрали да би могли поновити сценарио из Будимпеште, 1956, и да ће натерати неостаљинисте из партије да траже помоћ «великог брата» како би поново успоставили «социјалистичку законитост». [...] Догађаји лета 1968, по много чему ставили су у незгодан положај совјетске вође и њихове конзервативне и неостаљинистичке савезнике из народних демократија источне Европе. Заиста, јединство социјалистичког блока и ако је још једном успостављено [...] интервенциом оклопних возила, давало је прве знаке слабљења. [...] Румунија (*România*) није учествовала у «смиривању» покретача «Прашког пролећа» и оптужила је иницијативу својих савезника.”

(S. Berstein, P. Milza, *Istoria Europei*)

Полазећи од наведених извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Именујте румунског политичког лидера наведеног у извору **А**. **2 бода**
2. Наведите век на који се односи извор **Б**. **2 бода**
3. Наведите из извора **А**, односно из извора **Б**, по један историјски простор у којима су се одвијали догађаји који су проузроковали војне интервенције. **6 бодова**
4. Напишите, на испитном папиру, слово извора који тврди да Румунија (*România*) у међународним односима заступа другачији став од Варшавског споразума. **3 бода**
5. Напишите, на испитном папиру, две информације које се налазе у узрочно-последичном односу, из извора **А**. **7 бодова**
6. Представите две политичке праксе коришћене у Румунији (*România*) за време националног-комунизма. **6 бодова**
7. Наведите једну карактеристику антикомунистичког отпора у Румунији (*România*). **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Пажљиво прочитајте ниженаведени извор:

„Ширење турске експанзије [...] довело је до пораста османлијског притиска на Дунаву (*Dunăre*) и представљале су директну претњу за независност Влашке (*Țării Românești*). У најављеном војном сукобу, Влад (*Vlad*) [Цепеш (*Țepeș*)] одлучио је да преузме иницијативу.

Избијање антиосманлијског рата предходила је политичка активност с циљем да обезбеди утврђивање владарске власти, ограничавањем политичке и војне моћи великих бољара, стварањем снажне војске и подржавањем локалних трговаца.[...] Сукоб између владара и великих бољара [...] имао је и насилне облике, јер је владар уништавао велики број својих противника. [...]

1459. године, Влад (*Vlad*) је одбио да плаћа данак, а у зиму 1461-1462 године напао је и уништио је турске јединице са обе стране Дунава (*Dunării*), од Зимнице (*Zimnicea*) до самог улива. Отпор Османлија манифестовао се организовањем једног војног похода којим је руководио лично, султан Мехмет II, који је предводио [...] најснажнију војску од освајања Цариграда па све до сада. Влад (*Vlad*) је применио класичну тактику коју су обично примењивали румунски владари: повлачење, пустошење територија којима је требало да прођу противници, као и брзе, неочекиване нападе. Тако је, у ноћи 16. јуна 1462, Влад (*Vlad*) извршио ноћни напад над султановим логором [...]. Освајање престонице – града Трговишта (*Târgoviște*) – коју је владар напустио, није довело до очекиване политичке и војне последице како се султан надао, тако да је у јуну почело повлачење османлијске војске, која је под ударима румунских снага знатно ослабљена.

Влад Цепешова (*Vlad Țepeș*) победа није могла бити дефинитивна док румунским снагама нису се придружиле савезничке хришћанске снаге.”(А. Оџетеа, *Istoria poporului român*)

Полазећи од наведеног извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Именујте престоницу румунске државе, наведену у извору. **2 бода**
2. Наведите, на основу извора, једну информацију која се односи на узроке организовања османлијског војног похода на румунском простору. **2 бода**
3. Наведите румунску средњовековну државу и њеног владара, на коју се односи извор. **6 бодова**
4. Наведите, из извора, две информације које се односе на мере усвојене на унутрашњем плану којима је владар учврстио политичку власт. **6 бодова**
5. Изразите ваше мишљење, на основу извора, о последицама османлијског војног похода из 1462 и подржите га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Образложите, на основу једног значајног историјског догађаја, тврдњу да дипломатија једног политичког вође са румунског простора уклапа се у међународне односе из XIV-ог – XVI-ог века. (Бодује се релевантност састављене аргументације коришћењем историјског догађаја, односно конектора који изражавају узрочност и закључак.) **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Напишите, на две странице, есеј о стварању модерне румунске државе и њену еволуцију у XIX-ом веку, имајући у виду:

- прецизирање два историјска догађаја која се одвијала у XIX-ом веку и која су допринела стварању румунске државе;
- представљање историјског догађаја, из унутрашње политике, којим се утврђује модерна румунска држава у другој половини XIX-ог века;
- прецизирање једног узрока уплитања Румуније (*România*) у „источном питању“ у другој половини XIX-ог века;
- прецизирање двеју акција којима учествује Румунија (*România*) у „источном питању“ у другој половини XIX-ог века;
- изражавање мишљења које се односи на последице акција Румуније (*României*) у „источном питању“ у другој половини XIX-ог века за еволуцију модерне државе и подржавање дотичног става једним историјским аргументом

Нота! Бодује се коришћење **адекватног историјског речника**, **структура** излагања, истицање **узрочно-последичног односа**, коришћење **историјских аргумената** у изражавању сопствене тачке гледишта (релевантност састављене аргументације коришћењем историјског догађаја, односно конектора који изражавају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских догађаја, **уклапање** есеја у просторно ограничење.